

HILVERSUMS HISTORIE

iets meer over de familie van den Wall Bake III (slot)

door
C. van Aggelen

Willem Archibald en de spoorwegen

De belangstelling voor met name spoorwegen was bij de familie (Van den Wall) Bake reeds vroeg aanwezig. Reeds in 1831 had William Archibald Bake het plan gemaakt om onze zeehavens door middel van spoorwegen in verbinding te brengen met Duitsland. Vanwaar die vroege belangstelling voor spoorwegen?

William Archibald was in 1830 in opdracht van de regering naar Engeland gereisd om daar geschut te bestellen. Als luitenant-kolonel der artillerie deed hij niet slechts de bestelling, maar hield tevens toezicht op de vervaardiging van het geschut. Aldaar kwam hij onder de indruk van de mogelijkheden van de spoorweg. In ons land teruggekeerd, richtte hij zich op 6 september 1831 tot Koning Willem I met het verzoek om een voorschot en hulp om met de Pruisische regering te onderhandelen. Daar had men wel belangstelling. In 1832 begon men met opmetingen in Pruisen, uitgevoerd door de gewezen genie-officier W.C. Brade. Deze zou later tot de concessionarissen van de H.I.J.S.M. behoren! In ons land was er weerstand tegen de aanleg. Met name de schippers vreesden concurrentie. Bovendien kwam het benodigde bedrag niet geheel op tafel.

William Archibald liet de plannen vervolgens varen. Hij schreef nog wel over spoorlijnen (onder andere: Bericht wegens den spoorweg tusschen Amsterdam en Keulen, 1834), maar richtte zich na 1834 weer op zijn militaire loopbaan. Ons land moest nu de unieke kans tot aanleg van de eerste spoorlijn laten schieten. Bijna twee decennia later kwamen wij pas met onze eerste spoorlijn!

De bemoeiingen van Jan Willem en Rudolf

Een ander familielid, *Jan Willem Bake*, had zeer duidelijke verbindingen met het spoor. Hij begon als opzichter bij de Nederlandsche Rhijn Spoorwegmaatschappij (N.R.S.) en werd later ingenieur bij de Overijsselsche Spoorwegmaatschappij. Hij keerde later terug naar de N.R.S., al was dat voor korte tijd. Op 1 december 1855 werd hij aangesteld als administrateur bij de Hollandsche IJzeren Spoorweg Maatschappij. De H.I.J.S.M. was de oudste maatschappij van ons land. In die tijd waren er veel spoorwegmaatschappijen. De concurrentie was groot. Toch is het opvallend dat men regelmatig dezelfde namen tegenkomt bij de verschillende maatschappijen.

Hij trad in 1881 af als administrateur.

In 1866 trad *Rudolf van den Wall Bake*, zoon van de muntmeester Herman Adriaan, toe tot de directie van de H.I.J.S.M. In de winter van 1867/1868 maakt hij plannen voor de aanleg van een spoorlijn van Amsterdam naar Amersfoort, de z.g. Oosterspoorweg. In mei 1869 kreeg de H.I.J.S.M. de concessie voor de aanleg. Bij de hiervoor nodige onteigening van gronden bleek, dat zijn vader Herman Adriaan nogal wat grond op het tracé zou moeten afstaan.

Is dat toeval? Of heeft Herman Adriaan voorkennis gehad van het tracé? Misschien heeft hij zijn zoon bij het maken van de plannen wel kunnen beïnvloeden. Herman Adriaan had wel baat bij een goede verbinding van Heidepark met andere steden. Bovendien zou hij voor de onteigening van gronden (een lange smalle strook met een oppervlakte van 4,45 HA!) een flinke financiële vergoeding ontvangen.

Rudolf op Heidepark

Herman Adriaan, de muntmeester, heeft uiteindelijk niet lang kunnen profiteren van de spoorlijn. De opening vond plaats op 10 juni 1874 en op 29 juni van hetzelfde jaar stierf hij. Zijn vrouw Peggy bleef wel op Heidepark wonen. Hun zoon Rudolf, getrouwd met Susanna Agneta van Walree, woonde tot 1867 te Utrecht. Daar werd hun eerste kind geboren:

1. Sophie Christina, geb. 28 oktober 1866. Na zijn aanstelling bij de H.I.J.S.M. verhuisde het gezin naar Amsterdam. Daar werden de andere kinderen geboren:
2. Elisabeth Margaretha (Betsy), geb. 15 juni 1868.
3. Susanne Agneta, geb. 31 maart 1870.
4. Herman Adriaan David, geb. 19 november 1871.
5. John Herman, geb. 1 september 1874.
6. Sara Maria, geb. 15 september 1875.
7. Rudolphina Wilhelmina (Dolly), geb. 20 mei 1878.

Ondanks zijn zeer drukke werkzaamheden met de spoorwegen, kwam Rudolf regelmatig naar Heidepark. Echter juist in een tijd dat hij belast werd met de leiding van de Oosterspoorweg, ging het met zijn vrouw niet zo best. Zij was verzwakt door de bevallingen van 1874 en 1875. Bovendien kreeg zij een ernstige aandoening aan het beenweefsel. In 1875 werd zoon Herman ernstig ziek en in 1876 overleed Susanna's moeder.

Voor genezing van Susanna ging men (vanuit Heidepark!) naar Kreuznach. Teruggekeerd in Amsterdam, ging het wat beter. Bovendien kwam de moeder van Rudolf helpen, o.a. bij het huishouden. De problemen van zijn zieke vrouw plus de grote werkdruk bij de H.I.J.S.M. maakte het voor Rudolf niet gemakkelijk. Hij had daarnaast een aantal geestelijke klappen

Portierswoning van het buiten Heidepark, thans woning behorende bij Heidehewel

te verwerken gehad. Bovendien trad zijn oom op 1 augustus 1881 af als directielid van de H.I.J.S.M.. Dit volgde op problemen met de exploitatie van de goederendienst. Rudolf van den Wall Bake werd toen gevraagd om de leiding op zich te nemen. Zijn reactie was letterlijk: "maar (ik) verzocht bedenktijd; ik was ziek en moe en had eigenlijk meer lust om neen te zeggen dan ja."

Slechts kort is Rudolf administrateur van de H.I.J.S.M. geweest. In 1883 moest hij om gezondheidsredenen zijn functie neerleggen. Hij verhuisde met zijn gezin (tijdelijk?) naar Heidepark en vond daar herstel.

In 1884 nam hij het directeurschap van de Bataviasche Oosterspoorweg Maatschappij op zich. Ook begonnen in dat jaar de besprekingen met Paul Krüger die leidden tot de oprichting van de Nederlandsche Zuid-Afrikaansche Spoorwegmaatschappij.

Op 13 september 1886 werd het gezin getroffen door een zware slag. Na een ziekbed van een week overleed Betsy, slechts 18 jaar oud. Zij overleed op Heidepark en het overlijden werd foutief in de Hilversumse Burgerlijke Stand genoteerd. Namelijk 14 september 1886.

De N.Z.A.S.M.

De werkzaamheden bij de N.Z.A.S.M. gaven Rudolf veel afleiding. In juni 1896 ging hij zelfs naar Zuid-Afrika om ter plekke de zaak te bekijken. Aldaar werd Jhr. J.A. van Kretschmar van Veen als directeur aangesteld. Er brak echter oorlog met de Engelsen uit. Rudolf was reeds in september

1896 teruggekeerd, Van Kretschmar van Veen keerde echter pas in 1901 terug naar Nederland.

Jhr. J.A. van Kretschmar van Veen was gehuwd met Clara Peggy van de Poll. Haar moeder was Elisabeth van den Wall Bake! Op 5 april 1901 werd het paar in Hilversum ingeschreven. Men ging op de Soestdijkerstraatweg 25 wonen in de villa 'Boschrand'.

In het voorjaar van 1903 ging Rudolf met vrouw en twee kinderen definitief op Heidepark wonen. Er zouden nu gelukkiger tijden aanbreken. Ook nadat de liquidatie van de N.Z.A.S.M. in 1909 voor de betrokkenen zeer gunstig was uitgevallen. Uit deze tijd (1903-1910) stammen de foto's die hier zijn afgebeeld. Bij de foto van de hal zijn opmerkelijk o.a. de wandkaarten met spoorlijnen in Europa, Nederland en de wereld. Voor de kaarten staan twee fietsen. Links aan de muur een souvenir (speren) uit Afrika.

Heidepark na 1910

Op dinsdagmorgen 5 juli 1910 overleed Rudolf Willem Jan Cornelis van den Wall Bake op Heidepark. Na zijn dood bleef zijn vrouw daar wonen. (Vernoeming daarvan in 1915.) Van 1922 tot 1931 werd Heidepark bewoond door Jhr. J.A. van Kretschmar van Veen.

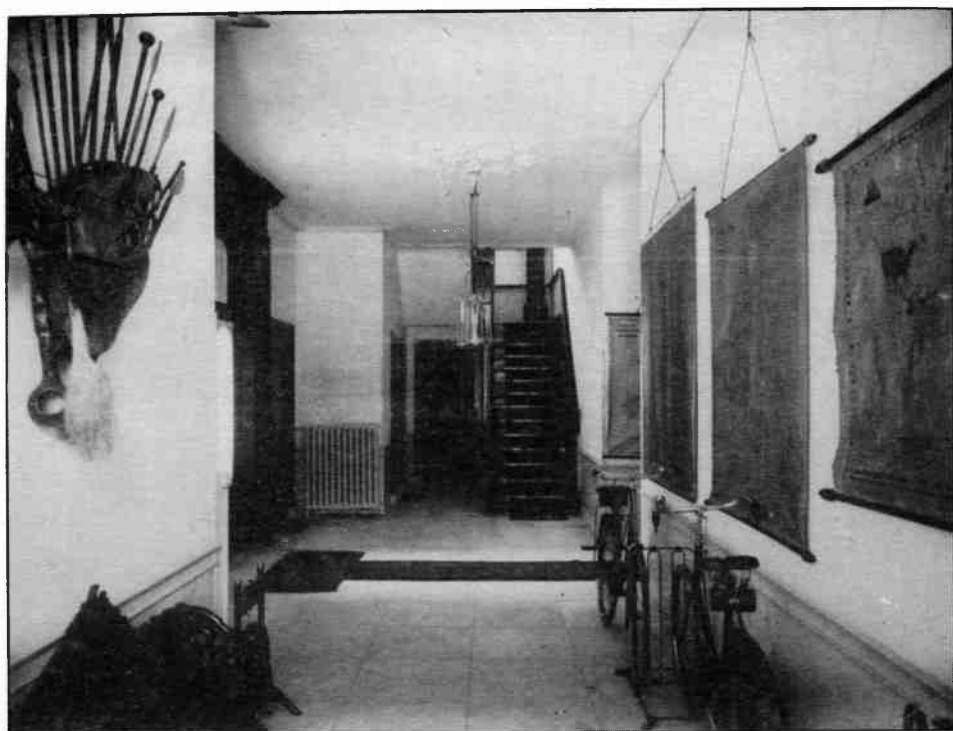
Van 1917 tot 1921 was hij directeur-generaal van de Nederlandsche Spoorwegen. Van 1921 tot 1927 president-commissaris van de N.S.. Bovendien werd hij in 1923 benoemd tot directeur van de Deli Spoorweg Maatschappij.

Na zijn overlijden op 17 augustus 1931 bleef douairière Clara Peggy van Kretschmar van Veen nog korte tijd op Heidepark wonen. In 1933 werden geen bewoners vermeld.

Vanaf 1937 werd Heidepark een hotel. Ondanks de moeilijke tijden en een zeer ongunstig gebouw, lukte het L.G. Handelaar zijn hotelbedrijf uit te oefenen. In de oorlog stond het gebouw leeg. Korte tijd (1944) is het gevorderd door de Duitsers. Na de oorlog zijn geen vernoemingen van bewoners te vinden, tot in 1950 A.W. Volmer, J. Bokking en H.F.Th. Hoogenkamp genoemd werden als bewoners. Eind jaren '50 zien we K.M.A. Enthoven als hoofdbewoner.

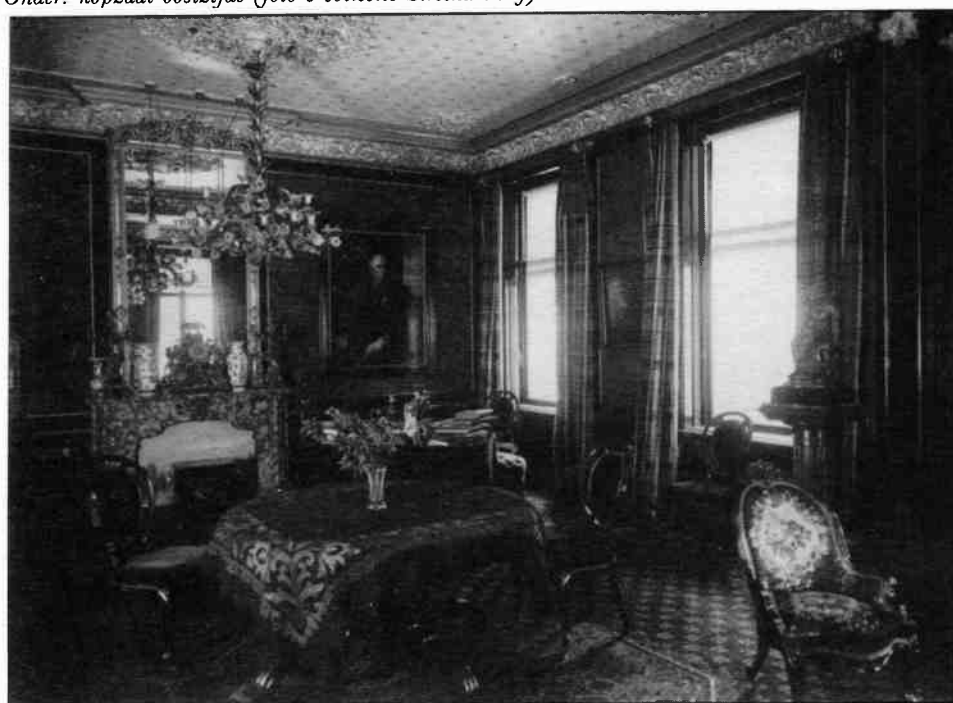
Een laatste opbloei voor Heidepark is rond 1966. De heer C.J. Pilger maakte van Heidepark een zeer fraai hotel. De gasten hadden de beschikking over ruime kamers. Echter sommige kamers waren slechts via andere kamers bereikbaar! Ook dit hotel was geen lang leven beschoren.

In 1971 werd de villa Heidepark gesloopt. Op het westelijke deel verrees het Astmacentrum 'Heideheuvel'. De portierswoning van Heidepark bleef staan. Thans woning van één der artsen van Heideheuvel. Op het oostelijke deel werden de arbeiderswoningen gesloopt. Daar verrezen twee villa's in de zeventiger jaren. Eén villa, met huisnummer 141, maakt thans nog gebruik van de originele poortpalen van Heidepark.

Enkele interieurfoto's van Heidepark genomen rond 1905. Boven: de hal met kaarten en souvenirs uit Afrika.

Onder: kopzaal oostzijde (foto's collectie Streekarchief)

HOTEL - RESTAURANT - TAVEERNE
HEIDEPARK

Uw landgoed in „Het Gooi”

gelegen aan de weg Hilversum - Baarn

Telefoon (0 2950) - 1 27 51 (2 lijnen)

Directeur: C. J. Pilger

Voor 'n kopje koffie en 'n verzorgd diner

Naast een quick-lunch,

een exclusieve maaltijd

Alle kamers Rijkstelefoon,

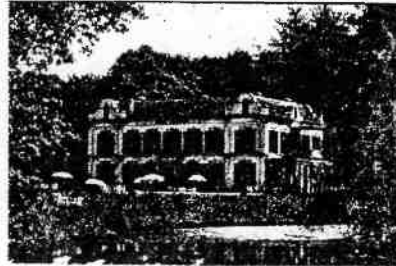
vele met bad of douche en toilet

Groot terras

Rustige, sfeervolle, bosrijke omgeving

Groot eigen parkeerterrein

HORECAF - A.N.W.B. - K.N.A.C.

Reclame voor Hotel Heidepark

Besluit

Dit is het laatste deel over de familie Van den Wall Bake. Een familie die geschiedenis maakte vanwege het geld (muntmeesters) en spoorwegen. Een familie die heeft gezorgd voor de spoorverbinding van Hilversum. Zou het geen tijd worden dat deze naam opgenomen wordt in het Gulden Boek van de gemeente?

Geraadpleegde bronnen

Archieven

- Archief van de Nederlandse Spoorwegen (N.S.) te Utrecht, met dank aan mevr. Y. Landegent.
- Archief R.V.M. (Gemeente Hilversum, Dienst Ruimtelijke Ordening, Volkshuisvesting en Milieubeheer) te Hilversum, met dank aan de heer D. Dekker.
- Burgerlijke Stand van de Gemeente Hilversum.
- Familie-archief Van den Wall Bake, met dank aan de heer J.R. van den Wall Bake.
- Streekarchief te Hilversum, met dank aan mevr. C.M. Abrahamse.

Boeken

- Levensherinneringen (biografie van R.W.J.C. van den Wall Bake) (1911).
- De Nederlandse munten van 1795 tot heden, J. Menius (1983).
- Nederlands Patriciaat, deel 69 (1985).

- Nieuw Nederlandsch Biografisch Woordenboek (1912, 1914, 1930).
- Staatsalmanak 1874.
- Staatsblad no. 2, 10 januari 1872.
- Straatnaamboekjes/Adresboekjes (verschillende jaargangen).

Overige artikelen en publicaties

- Bouvy, D.P.R.A.: Het Smithuyserbos. In: Tussen Vecht en Eem/Vrienden van het Gooi, jaargang 4, september 1986, blz. 176.
- Kreel, B.H.A. van: Jhr. J.A. van Kretschmar van Veen, 14 september 1857 – 17 augustus 1931. In: Spoor- en Tramwegen, 1 september 1931.
- Reitsma, S.A.: Hoe de eerste spoorwegverbinding van de twee grote Nederlandse Havensteden naar Keulen tot stand kwam. In: Spoor- en Tramwegen 26 februari 1948 en 11 maart 1948.

Villa op het voormalige terrein van Heidepark

Toegang tot het voormalige buiten, thans toegang tot villa